

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป

A Study of Current Situation and Problems of Transition of Special Needs Children from a Special Education Center to a General School

ศิริธัญ ชัยธรรณาวรัตน์* กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์, และประพิมพ์ใจ เปี่ยมคุ้ม

วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช*

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Sirathan Chaithornthanawat* Kanokporn Vibulpatanavong and Prapimjai Piemkum

Urban Community Development Collage, Navamindradhiraj University*

Faculty of Education, Srinakarinwirot University

Received: March 26, 2022

Revised: August 24, 2022

Accepted: August 26, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป 2. ศึกษาแนวทางการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บข้อมูลผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยทำการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการสร้างข้อคำถาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพิเศษ 2 ท่าน ในการพิจารณา และให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งประเด็นการสนทนากลุ่มเป็นคำถามปลายเปิด มี 3 ข้อหลัก ๆ คือ 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการเปลี่ยนผ่าน 2) ปัญหาในการส่งต่อ และหลังการส่งต่อ และ 3) แนวทางการพัฒนาระบบการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มครูการศึกษาพิเศษ และนักสหวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการส่งต่อ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 13 คน จากการศึกษา พบว่า ปัญหาการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไปนั้นมีระบบการส่งต่อระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนเรียนในประเทศไทย แต่กลับไม่สามารถใช้ระบบดังกล่าวได้ตามที่วางแผนเอาไว้ ทำให้เด็กพิเศษไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บางรายมีพัฒนาการถดถอยจนต้องกลับมาฝึกที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเหมือนเดิม ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า ทางแก้ปัญหานั้น ควรเริ่มต้นที่ผู้บริหารของทั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนควรสื่อสารกัน และ

ออกนโยบายการส่งต่อข้อมูลที่สุดคล้องอาจเน้นไปที่ขั้นตอนที่ไม่ต้องผ่านหลายขั้นตอนทำให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ง่าย และเร็วขึ้น เป็นประโยชน์ในส่งต่อ และการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การเปลี่ยนผ่าน เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนทั่วไป

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the current condition and problems of the transition of special needs children from special education centers to general schools; 2. to study the transition of special needs children from special education centers to general schools. This research was qualitative research and the focus group was used to collect data. The tool used for collecting data was focus group by studying documents and related researches. Then, the questions were developed according to the suggestions of 2 special education specialists. The questionnaire were open-ended questions, which consisted of 3 main points: 1) current state and transition problems; 2) problems during transition and after transition and 3) guidelines for developing an effective transition system. The data were analyzed by content analysis from the focus group of special education teachers and related multidisciplinary personnel involved in the transition system. The total of 13 samples were chosen by using purposive sampling. The study showed that the problem of the transition from special education centers to general schools was that the system cannot be used as planned. Therefore, children with special needs were not continuously developed, and some of them had regression in development. It also found that the solution for effective transition should start with the concerns of administrators of both the special education center and the general school. They should also communicate with each other and update policy to minimize steps in order to make information exchange easier, faster and beneficial to the development of special needs children in the future.

Keywords: Transition, Children with Special Needs, Special Education Center, General School

บทนำ

ประเทศไทยมีกฎหมายที่คุ้มครองเด็กทุกคนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาซึ่งเป็นสิทธิของเด็กทุกคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ไม่ว่าจะเป็นเด็กพิเศษ หรือเด็กทั่วไปต่างก็ได้รับโอกาสดังกล่าว มีผลให้เด็กทุกคนจำเป็นต้องได้รับการศึกษา การให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น มีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งในแต่ละรูปแบบก็มีความสำคัญ และจำเป็นที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นใน

การเข้ารับการศึกษาของเด็กแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำเขตการศึกษา จำนวน 13 แห่ง ทำหน้าที่บริหารจัดการการศึกษา เพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ และดูแลงานวิชาการการศึกษาพิเศษ ส่วนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งการดำเนินการคัดแยก พื้นฟูสมรรถภาพ และส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปยังโรงเรียนเฉพาะทาง โรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือโรงเรียนทั่วไป ซึ่งการจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นการจัดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และครอบครัว ทำหน้าที่เตรียมความพร้อมแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษวัยก่อนเข้าเรียน หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษภายหลังก่อนส่งกลับไปโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือโรงเรียนทั่วไป ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการสนับสนุนการพัฒนาทักษะต่าง ๆ จากศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยศูนย์มีบทบาทในการเป็นผู้นำในการส่งต่อในช่วงการเปลี่ยนผ่าน โดยมีการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558 ในช่วงวัย 0-6 ปี และหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558 กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ซึ่งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดต่างก็ต้องมีการปรับตัวต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือ และเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายรูปแบบ โดยทำการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสื่อ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการ และความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง โดยมีบทบาทหน้าที่ในการจัด และส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน อนุบาล โรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (วัชรพงศ์ ปรากฏ, ทศพล อีชะพร, และ สิทธิพร เชาอูน, 2564) เมื่อทำการสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และประเมินคัดแยกเด็กที่มีศักยภาพพอที่จะศึกษาต่อไปยังโรงเรียนทั่วไปทางศูนย์จะทำการส่งต่อนักเรียนด้วยระบบการส่งต่อตามนโยบายของศูนย์

การเปลี่ยนผ่านเป็นการย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดชีวิตของทุกคน (Koersel, 2012) ช่วงชีวิตของคนเราจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยการเปลี่ยนผ่าน (Transition) มีอยู่ทุกช่วงวัย และทุกที่ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนจากบ้านไปยังโรงเรียน เปลี่ยนจากระดับอนุบาล ไปยังประถมศึกษา จากระดับประถมศึกษาไปยังระดับมัธยมศึกษา จากวัยเรียนไปสู่วัยทำงาน เป็นต้น สิ่งนี้เกิดขึ้นกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กทั่วไป หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ตาม โดยในการเปลี่ยนผ่าน (Transition) เป็นการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือหน่วยงานอื่น การเปลี่ยนผ่านภายในศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นการเปลี่ยนผ่านโปรแกรมหนึ่งไปยังอีกโปรแกรมหนึ่งภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น เปลี่ยนผ่านจากการบริการทักษะการเรียนรู้จากวัย 4 ปี ไปสู่วัย 6 ปี เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนผ่านศูนย์การศึกษาพิเศษไปหน่วยงานอื่น เช่น การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ไปโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปยังชุมชน เป็นต้น ซึ่งสำหรับศูนย์เอกชนในภาพรวมแล้วมีเป้าหมายไม่ต่างกับศูนย์การศึกษาพิเศษของรัฐบาลมากนัก คือ

การพัฒนาให้เด็กสามารถใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง ทำการส่งต่อเด็กที่มีศักยภาพไปยังโรงเรียนทั่วไป เพื่อให้เด็กสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปในสังคมได้ ทั้งนี้ ศูนย์เอกชนต่างก็มีแผนการส่งต่อคล้าย ๆ กัน โดยหลักการ คือ แผนการสอนทักษะปฐมวัยไปสู่แผนการสอนวิชาการระดับประถมศึกษา หรือแผนการส่งต่อไปโรงเรียนเอกชนใกล้ศูนย์เป็นต้น

ถึงแม้ว่าทางศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชนต่างก็มีแผนการส่งต่อ และปรับให้เข้ากับบริบทในแต่ละพื้นที่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงพบปัญหามากมายในการส่งต่อทางภาครัฐก็มีนโยบายหลาย ๆ ด้านเพื่อผลักดันให้มีระบบการส่งต่อกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) และทางโรงเรียนทั่วไปก็เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนมากขึ้น บางโรงเรียนมีการจัดตั้งฝ่ายงานการศึกษาพิเศษเฉพาะทางเพื่อรองรับเด็กกลุ่มนี้ก็ตาม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือยังไม่สามารถจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ (มารีนา ศรีวรรณยศ, 2563) ทั้งนี้ ปัจจัยหลัก พบว่า มาจากระบบที่แต่ละศูนย์วางไว้ไม่สามารถใช้ในทางปฏิบัติทำให้การส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นไม่ได้ตามเป้าหมาย (Worthington, 2016) และส่วนใหญ่โรงเรียนทั่วไป โรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนเฉพาะความพิการในประเทศไทยที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อได้รับการส่งต่อมาแล้วมักจะใช้แนวทางการพัฒนาเด็กตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ (ปรณกิตต์ ม่วงประสิทธิ์, วิไลพร ปัจฉิมเพ็ชร และณัฐชา บุญมีลาภ, 2561) ทำให้เมื่อส่งต่อเข้าไปแล้วเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเด็กจำเป็นต้องทำการปรับตัวใหม่กับสถานศึกษาใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องยากอยู่แล้ว และการพัฒนายังไม่ต่อเนื่องเนื่องจากไม่มีระบบการส่งต่อที่สอดคล้องกัน ทำให้พัฒนาได้ช้ากว่าที่ควรจะเป็น บางรายพัฒนาการถดถอยจนต้องขอกลับมาฝึกต่อที่ศูนย์ก็มีเช่นกัน จากการสอบถามข้อมูล พบว่า ทางแกเบื้องต้น คือ ศูนย์จำเป็นต้องรับเอาไว้ฝึกต่อแต่ก็ได้ทำการชี้แจงเบื้องต้นกับผู้ปกครองถึงระยะเวลาในการกลับมาอยู่ศูนย์ว่ามีจำกัด และจำเป็นต้องส่งกลับโรงเรียนเดิมต่อไปทำให้ พบว่า เป็นปัญหาที่ระบบการส่งต่อที่ต้องพัฒนาประสิทธิภาพให้สามารถใช้งานได้ง่ายกว่านี้ในทางปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยลดจำนวนเด็กที่มีพัฒนาการถดถอย และช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตในสถานศึกษาใหม่ได้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาเราจะเห็นได้ว่าทางศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน และโรงเรียนเฉพาะทาง โรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือโรงเรียนทั่วไปต่างก็มีระบบการรับและส่งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเหมือนกัน ในอดีตที่ผ่านมามีการทำระบบการส่งต่อให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอยู่บ้าง แต่ระบบการส่งต่อระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนเรียนในประเทศไทยกลับไม่สามารถใช้ระบบได้ตามที่วางแผนเอาไว้ เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้านที่ควบคุมไม่ได้ ตั้งแต่ขั้นตอนที่มีจำนวนมาก โรงเรียนที่เตรียมระบบไว้อยู่ห่างไกล เหล่านี้ทำให้มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกส่งไปยังโรงเรียนที่ไม่พร้อม หรือโรงเรียนที่ยังไม่มีระบบรองรับ เด็กจึงมีพัฒนาการที่ถดถอยบางรายอาจต้องมาเริ่มใหม่ที่ศูนย์เดิมก็มี ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป เพื่อหาสาเหตุ และนำผลที่ได้ไปใช้พัฒนาระบบการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

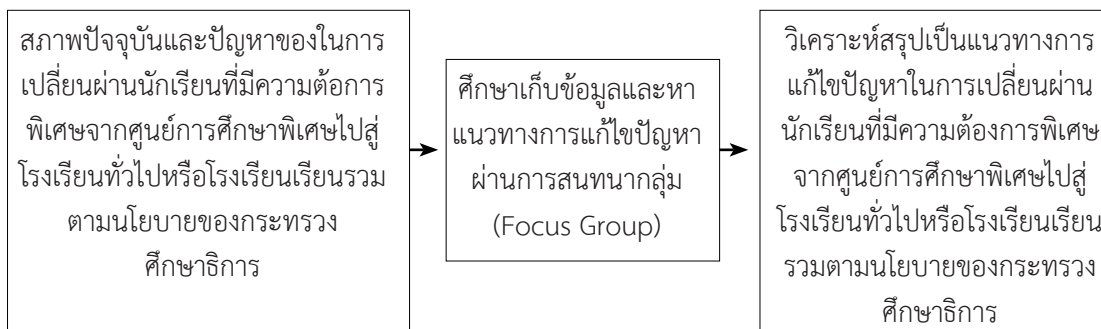
1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป หรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ศึกษาแนวทางของการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป หรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

การเปลี่ยนผ่าน (Transition) หมายถึง การเปลี่ยนผ่านจากระยะหนึ่งไปสู่อีกระยะหนึ่ง เป็นกระบวนการตลอดชีวิต (Scotia, 2005) ซึ่งการเปลี่ยนผ่านนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเริ่มเข้ามาศึกษาในโรงเรียน (ย้ายจากบ้านเข้ามาศึกษาในโรงเรียน) หรือจากระดับชั้นหนึ่งไปสู่อีกชั้นหนึ่ง หรือจากโรงเรียนไปสู่ชุมชน หรือจากชุมชน ไปสู่โรงเรียน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่โรงเรียนประถมศึกษา (Polat. et.al , 2001; Sanford et.al, 2011; Scotia, 2005) ซึ่งการเปลี่ยนผ่านในเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนโดยพิจารณาถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกแง่มุมของชีวิต และเตรียมทรัพยากรทางการศึกษา และวางแผนเอาไว้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การเพิ่มพูนทักษะทางวิชาการ และสังคมไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียนอย่างประสบความสำเร็จ (Meara, 2010) ปัจจัยด้านความสามารถทางอารมณ์ และพฤติกรรมของเด็ก ครอบครัว ครู และชุมชนก็เช่นกัน เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (Hacıibrahimoğlu and Kargin, 2017)

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการเปลี่ยนผ่านนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป หรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยทำการเก็บข้อมูล และหาแนวทางการแก้ไข ปัญหาผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และนำข้อมูล และแนวทางที่ได้มาสรุปเป็นแนวทางการแก้ไข ปัญหาในการเปลี่ยนผ่านนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของในการเปลี่ยนผ่านของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการเปลี่ยนผ่านของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป จากนั้นจึงทำการสร้างข้อคำถาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพิเศษ 2 ท่าน ในการพิจารณาหรือให้ข้อเสนอแนะ

วิธีการวิจัย

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มจากครูการศึกษาพิเศษ และสหวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นดังนี้

1. สภาพสภาพปัจจุบันและปัญหาของในการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ปัญหาในการส่งต่อ และหลังส่งต่อ

3. แนวทางการพัฒนาระบบการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพ

การสนทนากลุ่มใช้การบันทึกวิดีโอและบันทึกเสียง และได้ทำการถอดเทปเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา และทำการสรุปประเด็นตามประเด็นหลัก 3 ข้อ จากนั้นทำการอภิปรายและนำเสนอข้อเสนอดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

ทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายจากบุคลากรที่ทำงานร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการส่งต่อโดยเน้นไปที่บริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน และบุคลากรจากโรงเรียน โดยทำการคัดเลือกเป้าหมายแบบเจาะจง และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1. มีประสบการณ์ในการสอน และดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. มีส่วนร่วม หรือเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่น้อยกว่า 2 ปี

เมื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกแล้วจึงทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง และได้ผู้เข้าร่วมดังนี้ ครูการศึกษาพิเศษ ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด 6 คน นักสหวิชาชีพ 2 คน ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเอกชน 2 คน พี่เลี้ยงเด็กพิการ 2 คน และผู้บริหารศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน 1 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน ในการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งต่อและทำการศึกษาบริบทของการส่งต่อในประเทศไทย จากนั้นนำเอาแบบบันทึกการสนทนากลุ่มนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาปรับแก้ในรอบที่ 1 และส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องปรับแก้ในรอบที่ 2 จึงได้บันทึกการสนทนากลุ่มที่สมบูรณ์ โดยรายละเอียดของบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1. สภาพสภาพปัจจุบัน และปัญหาของในการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป หรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ปัญหาในการส่งต่อ และหลังส่งต่อ
3. แนวทางการพัฒนาระบบการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษา

บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษมีนโยบายในการจัดระบบส่งต่อคนพิการ ประสานงานการจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งทุกศูนย์ต่างก็มีนโยบาย และระบบในการส่งต่อเป็นของตนเอง ซึ่งไม่ใช่แค่เฉพาะศูนย์การศึกษาพิเศษของทางภาครัฐบาลเท่านั้น แต่ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชนก็มีการจัดทำเครือข่าย และระบบการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเช่นกัน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า มีปัญหาที่ไม่สามารถนำเอานโยบาย และระบบการส่งต่อไปใช้ และส่งผลเสียกับเด็ก และผู้ปกครอง ตลอดจนครูศูนย์การศึกษาพิเศษ และครูโรงเรียนทั่วไปที่ทำการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดทำให้เกิดปัญหาการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในปัจจุบัน

ในการส่งต่อระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษไปยังโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ผู้วิจัยได้สรุป และเรียบเรียงข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่ม

รหัสผู้เข้าร่วมวิจัย	ตำแหน่ง	อายุ	เพศ	ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ปี)
SPG1	ครูการศึกษาพิเศษประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด	27	หญิง	ประมาณ 4 ปี
SPG2	ครูการศึกษาพิเศษประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด	29	หญิง	ประมาณ 5 ปี
SPG3	ครูการศึกษาพิเศษประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด	26	หญิง	ประมาณ 3 ปี
SPG4	ครูการศึกษาพิเศษประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด	30	ชาย	ประมาณ 3 ปี
SPG5	ครูการศึกษาพิเศษประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด	27	ชาย	ประมาณ 6 ปี
SPG6	ครูการศึกษาพิเศษประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด	32	หญิง	ประมาณ 7 ปี
OT1	นักสหวิชาชีพ	32	หญิง	ประมาณ 7 ปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รหัสผู้เข้าร่วมวิจัย	ตำแหน่ง	อายุ	เพศ	ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ปี)
OT2	นักวิชาชีพ	30	หญิง	ประมาณ 5 ปี
SPP1	ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเอกชน	45	หญิง	ประมาณ 6 ปี
SPP2	ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเอกชน	42	หญิง	ประมาณ 4 ปี
TA1	พี่เลี้ยงเด็กพิการ	37	ชาย	ประมาณ 4 ปี
TA2	พี่เลี้ยงเด็กพิการ	40	หญิง	ประมาณ 4 ปี
CEO1	ผู้บริหารศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน	36	ชาย	ประมาณ 12 ปี

จากตารางจะเห็นได้ว่าเป็นครูการศึกษาพิเศษประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด รวม 6 คน นักวิชาชีพ 2 คน ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเอกชน 2 คน พี่เลี้ยงเด็กพิการโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเอกชน 2 คน และผู้บริหารศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน 1 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลนี้มีประสบการณ์ตั้งแต่ 3-7 ปี และมีประสบการณ์สูงสุดถึง 12 ปี ในการดูแลและมีความเกี่ยวข้องกับระบบการส่งต่อ

กระบวนการของการส่งต่อในศูนย์การศึกษาพิเศษและปัญหาที่เกิดขึ้น

เมื่อผู้ปกครองนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเข้ารับบริการต่าง ๆ ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษทางศูนย์ จะทำการประเมินพัฒนาการ และเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) ให้เหมาะกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละคน ซึ่งการอ้างอิง หรือแกนหลักในการเขียนแผนนั้นแต่ละศูนย์ก็จะใช้หลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละศูนย์ต่าง ๆ กันไป ซึ่งแต่ละหลักสูตรต่างก็ปรับจากหลักสูตรปฐมวัย ซึ่งเน้นการช่วยเหลือตนเอง ทักษะชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังจำแนกทักษะและความจำเป็นเฉพาะความพิการต่าง ๆ แยกไปในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทอีกด้วย แต่ศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชนที่เน้นการส่งต่อไปยังโรงเรียนเอกชนจะเน้นวิชาการคู่ไปกับทักษะชีวิต ดังกล่าว เพราะโรงเรียนเอกชนให้ความสำคัญกับวิชาการมากกว่าโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

“ทางศูนย์ได้มีการเตรียมความพร้อมโดยอ้างอิงจากแบบประเมินตามความสามารถพื้นฐานของศูนย์ โดยเน้นไปที่การเสริมพัฒนาการ ทักษะสังคม การช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน และทักษะความจำเป็นพิเศษเฉพาะต่าง ๆ แยกไปอีก” ครูการศึกษาพิเศษศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด (SPG2, SPG4, SPG5)

จากนั้นแต่ละศูนย์จะทำการกระตุ้นพัฒนาการ ตามแผน IEP ที่ได้วางเอาไว้ เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนครบทุกด้านตามหลักสูตรของแต่ละศูนย์แล้วทางศูนย์จะทำการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยส่วนใหญ่จะส่งไปโรงเรียนเฉพาะทาง ยกเว้นกลุ่มออทิสติกที่สามารถส่งไปยังโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้ ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะมีระบบที่แตกต่างกันไป เช่น การเข้าค่ายฝึกทักษะวิชาการ โดยเป็นเสมือนการซ่อมการใช้ชีวิตในโรงเรียนให้กับเด็ก หรือบางที่ก็จะใช้รูปแบบของการเตรียมห้องส่งต่อ ซึ่งห้องนี้

มีการเรียนที่เป็นวิชาการที่ชัดเจนขึ้น โดยการจำลองสภาพแวดล้อมให้ใกล้เคียงกับโรงเรียนในสภาพของบรรยากาศ การปรับเวลา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ โดยเตรียมพร้อมครบทุกทักษะ ซึ่งเน้นทักษะที่เด็กได้ทำอะไรรด้วยตัวเอง และการดูแลตัวเองในชีวิตประจำวัน และมีการเพิ่มกิจกรรมที่เป็นทักษะวิชาการเพิ่มเติมขึ้นด้วย ซึ่งเป็นแนวทางนี้ทั้งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชนในการกระตุ้นพัฒนาการและเขียนแผน IEP ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนครบทุกด้าน และผ่านเกณฑ์ตามหลักสูตรของแต่ละศูนย์แล้วจะมีการเรียกประชุมผู้ปกครอง เพื่อเตรียมส่งเด็กที่มีศักยภาพในการเรียนโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งทางศูนย์จะมีรายชื่อโรงเรียนเหล่านั้นให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเลือกโรงเรียนให้กับลูกของตนเอง โดยทางผู้ปกครองต้องยืนยันความสมัครใจในการส่งลูกของตนเองออกจากศูนย์ไปใช้ชีวิตในโรงเรียนเรียนรวม ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป ซึ่งบางศูนย์อาจมีโครงการพาผู้ปกครองไปดูสถานที่หรือโรงเรียนที่ได้ติดต่อเอาไว้

“ทางศูนย์ปัสสัฏฐามีโครงการพาผู้ปกครอง และเด็กไปดูโรงเรียน โดยประสานงานกับโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือโรงเรียนเฉพาะทางให้ผู้ปกครองดูสถานที่จริงก็จะมีทั้งที่เด็กที่พร้อมส่ง และอายุไม่ถึงถึงเข้าร่วมโครงการดังกล่าวด้วย เมื่อทางโรงเรียนตอบรับเด็กเข้าแล้ว ทางศูนย์ก็ส่ง IEP ที่เคยสอนแบบไปเป็นไกด์นำทางให้กับครูโรงเรียนด้วย” ครูการศึกษาพิเศษศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด (SPG 1)

“ได้มีการสำรวจโรงเรียนใกล้ศูนย์ เพื่อเป็นตัวเลือกให้กับผู้ปกครองในการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทมีการจัดดำเนินการศึกษาดูงานในโรงเรียนนั้น ๆ มีการติดต่อผ่านเครือข่ายนักวิชาชีพในการสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านด้านข้อมูล การฝึก แต่สุดท้ายแล้วบางที่ผู้ปกครองก็อยากส่งต่อโรงเรียนใกล้บ้านมากกว่า” ครูการศึกษาพิเศษศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด (SPG 2, SPG 3, SPG 4 , SPG 5)

“มีการติดต่อกับโรงเรียนใกล้ ๆ ศูนย์ เพื่อเป็นตัวเลือกให้กับผู้ปกครองในการส่งเด็กไปโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเมื่อเด็กพร้อม ในการวางแผนจะใช้การประชุม 2 รอบ โดยแบ่งเป็นรอบผู้ปกครอง และครูโรงเรียน” ผู้บริหารศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน (CEO 1)

จะเห็นได้ว่าทั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ และศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชนต่างก็มีรายชื่อโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเลือกโรงเรียนให้กับลูกของตนเองแต่ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองมักไม่เลือกโรงเรียนที่ทางศูนย์ติดต่อไว้ให้ ซึ่งมักให้เหตุผลว่าไกลบ้าน และโรงเรียนที่ทางศูนย์เสนอให้ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประจำ โดยมักเลือกโรงเรียนใกล้บ้านที่ตนเองสะดวกในการไปรับ และส่งมากกว่าอีกสาเหตุหนึ่ง คือ การที่ไม่มั่นใจว่าลูกของตนเองนั้นจะสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองเมื่อต้องไปอยู่ในโรงเรียนประจำ อันเนื่องมาจากเด็กบางคนมีปัญหาสุขภาพผู้ปกครองอยากที่จะดูแลด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด ตลอดจนเป็นความกังวลที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยเฉพาะด้านการปรับตัวกับผู้อื่น เช่น การกลัวการถูกรังแก หรือถูกแกล้งในโรงเรียน หรือได้ฟังข่าวลือมาจากผู้ปกครองกันเองถึงระบบการดูแลที่ไม่ทั่วถึงของโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งด้วยสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้จะพบได้ว่าทางศูนย์เองก็มีระบบการส่งต่อเป็นของตนเองในแต่ละศูนย์ แต่ด้วยปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้นั่นก็คือผู้ปกครองที่มักเลือกโรงเรียนที่ศูนย์ไม่ได้ประสานงานไว้ ทำให้การส่งต่อเป็นแบบกรณีรายบุคคลไม่ได้เป็นระบบตามที่วางเอาไว้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อในด้านกระบวนการติดตาม การดูแล และการวางแผนร่วมกันในช่วงการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งการส่งต่อ

เด็กไปยังโรงเรียนทั่วไปที่ไม่ได้มีระบบของการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นก่อให้เกิดปัญหา และความไม่ต่อเนื่องของการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผลของการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปยังโรงเรียนทั่วไป

ปัญหาที่เด่น ๆ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเวลาที่ต้องย้ายที่เรียน หรือต้องปรับตัวในสถานที่ใหม่ ๆ คือ พัฒนาการถดถอย ซึ่งจะพบได้บ่อยเนื่องจากการส่งเด็กไปยังโรงเรียนทั่วไปที่ไม่ได้มีระบบของการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ครูประจำชั้นมักไม่เข้าใจ หรือไม่มีความรู้ในการจัดการ หรือสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ แต่ถึงแม้จะเข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ไม่มีเวลาในการดูแล หรือจัดการอย่างเหมาะสม ตลอดจนเด็กไม่สามารถปรับตัวได้ ไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ อยู่ซุกพุกก็ไปก็มีปัญหา และถ้าเป็นโรงเรียนเอกชน จะพบปัญหาการสื่อสารของเด็กที่อาจไม่สมวัย ไม่เข้าใจคำสั่งครู ไม่สามารถปฏิบัติตามเพื่อนในวัยเดียวกันได้ อีกทั้งบางโรงเรียนแนวทางของศูนย์และโรงเรียนทั่วไปไม่สอดคล้องกัน โดยโรงเรียนทั่วไปที่ไม่ได้มีระบบของการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไม่มีแผนเขียน IEP หรือไม่ได้ปฏิบัติตาม IEP ที่ทางศูนย์ส่งข้อมูลให้ โดยเฉพาะวิชาการเด็กไม่สามารถตามเนื้อหาวิชาการได้ทันเท่ากับเด็กทั่วไป ซึ่งวิชาการที่โรงเรียนเกณฑ์เดียวกันกับเด็กทั่วไป และบางโรงเรียนวิธีการสอนของครูไม่เหมือนกับเทคนิคการสอนของศูนย์ทำให้เด็กไม่เข้าใจ และไม่สามารถปรับตัวได้เมื่อต้องไปอยู่ในโรงเรียนทั่วไป ตลอดจนการไม่สนับสนุนทั้งทางตรง และทางอ้อมของครูในโรงเรียนทั่วไปที่

“ไม่มีการเขียน IEP ในโรงเรียนเรียนทั่วไป ครูจึงไม่ทำความเข้าใจเด็ก และบางโรงเรียนต้องการที่เลี้ยงเด็กพิการ ซึ่งทางศูนย์ไม่สามารถจัดหาให้ได้ และอีกปัญหา คือ การปรับตัวของเด็กและด้านวิชาการ เมื่อต้องไปเรียนโรงเรียนเอกชน โดยการสื่อสารของเด็กที่อาจไม่สมวัย ไม่เข้าใจคำสั่งครู เด็กอาจไม่ไวเท่าเด็กทั่วไป เรียนวิชาการไม่ทัน เช่น ป. 2 ขึ้นหัดแล้ว วิชาการที่โรงเรียนไม่ยอมปรับ และไปเร็ว สอนเร็ว พูดเร็วเกินไป เนื้อหาเยอะ ใช้ข้อสอบเด็กทั่วไป ครูสอนไม่เหมือนกัน วิธีการคนละแบบ แนวทางการสอนคนละแบบ” ผู้บริหารศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน (CEO 1)

บางจังหวัดไม่มีโรงเรียนเฉพาะทางประจำจังหวัด ทำให้การส่งต่อเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถึงแม้ว่า จะมีโรงเรียนเฉพาะทาง หรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดใกล้เคียง การส่งต่อก็เป็นไปด้วยความยากลำบากอยู่ดี ซึ่งบางทีการส่งต่อไปยังโรงเรียนทั่วไป เมื่อครู และผู้บริหารไม่เข้าใจ ถึงกระบวนการส่งต่อและรองรับเด็กกลุ่มนี้ก็จะประสานงานยากขึ้น รวมไปถึงการที่ไม่มีระบบรองรับที่โรงเรียน ทำให้การสนับสนุนเด็กต้องเป็นภาระของผู้ปกครองที่อาจจะต้องหาที่เลี้ยงเด็กพิการมา เพื่อดูแลลูกของตนเอง โดยเฉพาะยังทำให้การที่ครูสนใจเด็กพิเศษนั้นน้อยลงไปอีกเพราะมีที่เลี้ยงเด็กพิการคอยช่วยเหลือเด็กอยู่แล้ว และอาจทำให้เด็กขาดทักษะทางสังคมร่วมด้วย และถ้าในกรณีที่ไม่มีที่เลี้ยงเด็กพิการ เด็กเองต้องใช้ชีวิตเหมือนเด็กทั่วไป ซึ่งครูเองก็อาจไม่มีเวลามาดูแลเนื่องจากต้องดูแลเด็กทั่วไปในห้องเช่นกัน ดังนั้นพัฒนาการเด็กจึงถดถอย และถ้ารุนแรงมาก ๆ อาจต้องลาออกจากโรงเรียนและกลับมาอยู่ศูนย์ตามเดิม

“เมื่อเด็กไปโรงเรียนได้ระยะหนึ่งแล้ว ผู้ปกครองได้พาเด็กกลับมาขอเรียนที่ศูนย์ตามเดิม เพราะว่าเด็กแยกว่าเดิม แสดงอาการวิตกกังวลมากขึ้น หวาดระแวง” ครูการศึกษาพิเศษศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด (SPG 1)

สรุปว่าทางศูนย์การศึกษาพิเศษมีระบบการพัฒนาเด็ก และระบบการส่งต่อซึ่งเป็นแนวทางต่าง ๆ กันไปในแต่ละศูนย์ และจะมีตัวเลือกที่เป็นโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ทำงานร่วมกัน

กับศูนย์ ซึ่งให้ผู้ปกครองเลือก และตัดสินใจที่จะส่งลูกของตนเองไปเรียนโรงเรียนดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ผู้ปกครองไม่เลือกโรงเรียนดังกล่าว แต่จะเลือกโรงเรียนใกล้บ้านที่สะดวกแทน ซึ่งโรงเรียนนั้นๆ ไม่มีระบบการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำให้เกิดปัญหาหลาย ๆ ด้านตามมา และในกรณีที่ร้ายแรงที่สุดคือ เด็กจะมีพัฒนาการถดถอย ทำให้ต้องกลับมาพัฒนาที่ศูนย์ใหม่อีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาไม่ได้อยู่เพียงแค่โรงเรียนเรียนทั่วไปที่ไม่มีระบบเท่านั้น แต่โรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีระบบในการรองรับเด็กที่มีความพิเศษก็มีปัญหาในเรื่องของการส่งต่อที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขเช่นกัน

แนวทางที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนเรียนรวม

จากการศึกษา พบว่า เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์เข้ามายังโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีระบบรองรับเด็กพิเศษ พบว่า ยังมีปัญหาอีกหลายด้าน โดยความเห็นของครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ต้องการให้ทางศูนย์ปรับพฤติกรรมเด็กมากกว่าสอนวิชาการเพราะทางโรงเรียนมีครูการศึกษาพิเศษที่สามารถสอนได้อยู่แล้ว

“ด้านพฤติกรรม อารมณ์ สังคม โดยเน้นทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การรอคอย ทักษะชีวิต ซึ่งอยากให้อยู่ร่วมกับเพื่อนได้” ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเอกชน (SPP1)

“ด้านพฤติกรรม อารมณ์ โดยเน้นให้ศูนย์ปรับพฤติกรรมที่มีการใช้ความรุนแรงโดยเฉพาะ เพราะบางทีเด็กทำร้ายเพื่อน หรือครูก็มีอย่างอื่นมองว่าค่อย ๆ ไปได้ การช่วยเหลือตนเองที่เหมาะสมกับวัย เช่น การเรียกขอ การเข้าห้องน้ำ” พี่เลี้ยงเด็กพิการโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเอกชน (TA1, TA2)

อีกปัญหาที่พบ คือ เป็นเรื่องของการส่งต่อข้อมูล โดยทางศูนย์ส่งข้อมูลที่เป็น IEP มาให้ก็จริง แต่ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่เป็นทักษะต่าง ๆ แต่จากการสัมภาษณ์ พบว่า ข้อมูลที่ทางโรงเรียนอยากได้นั้นเป็นข้อมูลพฤติกรรมมากกว่าเพราะทางโรงเรียนกังวลเกี่ยวกับการรับมือพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่จะก่อวุ่นเด็กคนอื่นในชั้นเรียน โดยข้อมูลที่ยากได้มากที่สุดจะเป็นข้อมูลว่า วิธีปรับพฤติกรรมว่าทางศูนย์ใช้เทคนิคอะไรกับเด็กมาแล้วบ้าง แล้ววิธีการใดเหมาะสมที่สุด ซึ่งทางโรงเรียนก็มีระบบการรับ หรือการประเมินเด็กที่มีความต้องการพิเศษตอนแรกเข้าเช่นกัน โดยจะใช้การสังเกตพฤติกรรมประมาณ 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะพาเด็กไปทดลองเรียนในห้องเรียนเรียนรวมกับเด็กทั่วไป ประมาณ 1 คาบเรียน เพื่อดูว่าสามารถนั่งเรียนได้หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การสังเกต และการทดลองเพียงไม่กี่ชั่วโมงก็ไม่สามารถเข้าใจเด็กได้ทั้งหมดในเวลาที่เกิดพฤติกรรม ดังนั้น หน้าที่ในการค้นหาวิธีการสอน วิธีการปรับพฤติกรรมจึงตกไปอยู่ที่นักจิตวิทยาโรงเรียนครูการศึกษาพิเศษ และครูประจำชั้น ซึ่งเหมือนเริ่มต้นในการดูแลเด็กพิเศษกันใหม่

“ประชุมกับฝ่ายการศึกษาพิเศษ เพื่อระบุรายละเอียดในการเข้าเรียนแล้วส่งต่อข้อมูลกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผอ. ประจำฝ่าย ประถม มัธยม การจัดรูปแบบการเรียนการสอนว่าจะต้องเรียนกับเพื่อนกี่คาบ ครูการศึกษาพิเศษก็คาบ จัดทำแผน IEP โดยที่มีครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น ระดมสมองในการเขียนแผนก็จัดการเรียนการสอนให้ตรงกับแผนที่วางเอาไว้” ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเอกชน (SPP1, SPP2)

“มีนักจิตวิทยาหรือ ผู้เชี่ยวชาญ หวนหน้าแผนก เข้ามาสังเกตก่อนว่าตรงตามข้อมูลตามที่แจ้งไหม หลังจากนั้นเตรียมให้เด็กเข้าทดลองเรียนเป็นห้องเรียนเรียนรวม” ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเอกชน (SPP1)

“ใช้เกณฑ์ของโรงเรียน มีสอบข้อสอบรับเข้าโดยเฉพาะ และเมื่อสอบผ่านแล้วต้องดูว่าอยู่ในกลุ่มว่าต้องใช้ฟิสิกส์เด็กพิการไหม ซึ่งจะมี 2 รูปแบบ คือ ประกอบทั้งวันแบบเต็มตัว และประกอบแค่วิชาหลัก” ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเอกชน (SPP2)

สรุปว่าเมื่อโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีระบบรองรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาก็ได้มีการทดลองให้เด็กได้เรียนรวมกับผู้อื่น และจัดประชุมเขียน IEP ต่อยอดจากศูนย์ แต่สิ่งที่ทางโรงเรียนกังวลที่สุดจะเป็นเรื่องการจัดการกับพฤติกรรมของเด็กพิเศษ และวิธีการปรับพฤติกรรมจากศูนย์ ซึ่งส่วนนี้ทางศูนย์ไม่มีข้อมูลให้ทำให้ต้องหาวิธีในการปรับพฤติกรรมให้เหมาะกับเด็ก เหมือนเป็นการเริ่มต้นใหม่ เพราะตัวเด็กเองก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับการใช้ชีวิตในโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ทางโรงเรียนเองก็ต้องหาวิธีการปรับพฤติกรรมและวิธีการสอนให้เหมาะกับเด็ก จะเห็นได้ว่าแม้แต่โรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีระบบรองรับนั้น ยังประสบปัญหาในด้านของข้อมูลการส่งต่อเช่นเดียวกันกับโรงเรียนทั่วไป แต่ก็ดีกว่าตรงที่โรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการจะมีครูการศึกษาพิเศษที่เข้าใจเด็ก ให้การปรับตัวถึงแม้จะไม่ราบรื่น แต่ก็ไม่ได้ทำให้พัฒนาการถดถอยจนกระทั่งกลับไปเริ่มต้นใหม่ที่ศูนย์เหมือนกับโรงเรียนทั่วไป

การแก้ไขปัญหาของการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

อย่างไรก็ตาม แนวทางการแก้ปัญหาของทั้งโรงเรียน และศูนย์แม้จะอยู่ในบริบทที่ต่างกันแต่ก็มีความคิดเห็นที่คล้ายกันหลายด้านโดยเริ่มตั้งแต่ ผู้บริหารของทั้งโรงเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษ ถ้าทำการออกนโยบายที่สนับสนุนครู และผู้ที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้การดำเนินการการส่งต่อนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิภาพ โดยเน้นที่การประสานงานระหว่างผู้บริหารทั้งโรงเรียน และศูนย์ในการสร้างช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ระบบการติดตามต่อ และอำนวยความสะดวกให้กับครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น และนักสหวิชาชีพต่าง ๆ จะช่วยให้แลกเปลี่ยนข้อมูลได้รวดเร็ว และไวขึ้นทำให้การปรับตัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใช้เวลาไม่นาน ทำให้ระยะเปลี่ยนผ่านนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

“ผู้บริหารถ้าผู้บริหารติดต่อ และมีนโยบายที่สอดคล้องกันระหว่าง ศูนย์-โรงเรียนเรียนรวม ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ และออกแผนการเปลี่ยนผ่านที่ชัดเจนจะทำให้เกิดระบบการเปลี่ยนผ่านที่มีประสิทธิภาพมาก และการเก็บข้อมูลต่าง ๆ จะทำให้รู้ว่าโรงเรียนใดพร้อมบ้างก็จะทำให้การส่งต่อมีประสิทธิภาพ” ครูการศึกษาพิเศษศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด (SPG1)

“ครูที่รับผิดชอบ อาจจะเป็นครูประจำชั้น หรือฟิสิกส์เด็กพิการที่ดูแลเด็กพิเศษ รู้งานของตนเอง และผู้บริหารที่คอยสนับสนุนด้วย” นักสหวิชาชีพศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด (OT1, OT2)

“ครูภายในศูนย์ และสหวิชาชีพที่ทำงานร่วมกันมีการประสานงานระหว่างครูโรงเรียน ซึ่งเป็นครูประจำชั้นที่รับผิดชอบเด็กนั้น ๆ อาจต้องพูดแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ กับฝ่ายบริหาร รอง และหัวหน้าวิชาการ หรือการศึกษาพิเศษ” ครูการศึกษาพิเศษศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด (SPG2, SPG3, SPG4, SPG5)

“ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ผอ. ฝ่ายวิชาการ ที่คอยส่งต่อข้อมูลและแลกเปลี่ยนทุกปีการศึกษา ถ้านานเกินไป อาจพบกับถื่น ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม” ผู้บริหารศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน (CEO1)

“ระดับผู้บริหาร เป็นผู้รับผิดชอบในการส่งต่อเด็ก สามารถเลือกให้ใครไปทำงานมาให้ข้อมูลย้อนกลับ งานนั้นจะทั่วถึงกว่า งานเฉพาะคนจะดีกว่า ครูเล็ก ๆ ก็ต้องไป ถาม ผอ. อยู่ดี ถ้าผู้บริหาร นโยบายชัดเจนทำให้การส่งต่อดีขึ้น” ครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเอกชน (SPP1, SPP2)

สรุปว่าการเริ่มต้นการแก้ปัญหาอาจต้องเริ่มจากกลุ่มผู้บริหาร ในการอำนวยความสะดวกในการส่งต่อข้อมูล โดยอาจทำการประชุมหารือถึงแนวทางการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการที่มีระบบการส่งต่อที่ดีจะช่วยให้ครู และนักสหวิชาชีพระหว่างศูนย์ และโรงเรียนสามารถติดต่อกันได้โดยง่าย ทำให้การส่งข้อมูลข่าวสารนั้นทำได้ด้วยความรวดเร็ว เป็นประโยชน์ในเชิงของการปฏิบัติงาน ทำให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถทำได้ง่ายและไวขึ้น หาแนวทางได้ดียิ่งขึ้น เป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

จากการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์จะเห็นว่าสภาพปัจจุบันนั้นศูนย์กระตุ้นพัฒนาการเอกชน หรือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดต่าง ๆ ในแต่ละที่ก็จะมีหลักการเดียวกันในการเริ่มต้น คือ มีการเขียนแผน IEP โดยอ้างอิงจากหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวก็ปรับมาจากหลักสูตรปฐมวัยให้เหมาะกับแต่ละพื้นที่ และเมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนครบทุกด้านตามหลักสูตรของแต่ละศูนย์แล้ว ทางศูนย์จะทำการติดต่อพูดคุยกับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเตรียมส่งเด็กไปเรียนในโรงเรียนที่เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการ โดยจะมีตัวเลือกให้กับผู้ปกครองแต่ปัญหา คือ โรงเรียนที่มีให้ผู้ปกครองเลือกนั้นมีน้อย และเป็นโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการประจำที่ห่างไกลบ้าน ทำให้ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมักไม่เลือกโรงเรียนดังกล่าว แต่เลือกโรงเรียนทั่วไปใกล้บ้านแทน ซึ่งไม่มีระบบการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เด็กต้องใช้ชีวิตเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป การดูแล และการสนับสนุนก็น้อยมาก ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ถดถอย ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจแยกเป็นเป็นปัญหาที่อาจเกิดจากการที่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (Polat et.al, 2001) เพราะโรงเรียนจะต้องเน้นทักษะวิชาการมากกว่าการส่งเสริมทักษะชีวิต และการช่วยเหลือตนเอง กระบวนการนี้จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันซึ่ง บริบทในสังคมไทยนั้นน้อยมากที่จะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในลักษณะนี้ ปัจจัยต่อมา คือ ความเข้าใจ และแนวคิดในการพัฒนาส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การมองเห็นปัญหาของครูการศึกษาพิเศษ นักสหวิชาชีพ และผู้บริหารต่างมองว่าการทำงานของตนเองนั้นถูกต้อง และควรไปพัฒนาจุดอื่น ๆ เมื่อส่งต่อแล้วก็ถือเป็นการสิ้นสุดกระบวนการ แต่ในบริบทของต่างประเทศที่ทำการกันเป็นทีมสหวิชาชีพมีการวางแผนอย่างรัดกุม มีระบบการติดตามผลที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องการส่งต่อแต่ก็สามารถเห็นได้ชัดเจน และแก้ไขได้อย่างตรงจุด (Meara, 2010; (Haciibrahimoğlu and Kargin, 2017) ดังนั้น แนวทางของการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป หรือโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการพบว่า ประการแรกจากการทำกลุ่มและศึกษาเอกสาร พบว่า ระบบที่มีขั้นตอนที่เอื้อทำให้ทำงานได้เข้าไม่สะดุดในการแลกเปลี่ยนข้อมูลของครูโรงเรียน และครูการศึกษาพิเศษ ดังนั้น การปรับกระบวนการ หรือขั้นตอนให้คล่องขึ้นจึงจะช่วยให้แลกเปลี่ยนข้อมูลในการเปลี่ยนผ่านได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประการที่สอง

เป็นการปรับรากฐานวิธีคิดของกระบวนการส่งต่อ (Koersel, 2012) ในประเทศไทย เพราะแนวคิดของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา และส่งต่อนั้นมีความคิดในเชิงของการรับผิดชอบเป็นส่วนงานมากกว่าที่จะวางระบบร่วมกันเป็นภาพรวม การพัฒนาเด็กจึงเป็นการพัฒนาแบบแยกส่วนทำให้การเปลี่ยนผ่านนั้นไม่เป็นแนวทางเดียวกัน ทางแก้ไขจึงควรจัดการอบรมอาจจะทำกลุ่มเดือนละ 1 ครั้ง โดยในกลุ่มมีสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเด็กได้ทดลองวางแผน และปรับทัศนคติร่วมกัน อาจเริ่ม 2-3 อาชีพก่อนก็ได้ แล้วศึกษาระบบร่วมกันว่าระบบด้านใดที่ซ้ำซ้อน และต้องใช้เวลาในการส่งต่อให้รับลดลง รวมถึงปรับปรุงระบบการติดตามผล อาจเป็นการแลกเปลี่ยนกันทางออนไลน์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อรับทราบข้อมูลปัจจุบันของเด็กก่อนจากนั้น อาจประชุมใหญ่ทุกเดือน หรือทุกเทอม เพื่อวางแผนอย่างชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้แนวทางของประเทศไทย อาจยังไม่พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบแต่ถือเป็นการเริ่มต้นในการปรับทัศนคติ และการวางแผนใหม่ร่วมกัน เพื่อการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพที่ชัดเจนมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ควรมีการจัดทำระบบ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับโรงเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษอื่น ๆ ได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตนเองและศูนย์ต่อไป
2. ควรมีการสำรวจโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือโรงเรียนทั่วไปที่มีศักยภาพในการรองรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียน เพื่อเป็นตัวเลือกให้กับผู้ปกครอง และครูในศูนย์
3. ควรทำความเข้าใจถึงเป้าหมายในการสอน และปรับพฤติกรรมรวมไปถึงเทคนิคที่ใช้ได้ และใช้ไม่ได้ร่วมไปใน IEP ด้วย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กเมื่อต้องส่งต่อไปที่โรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษา ผลของการส่งต่อจากเดิมที่เน้นวิชาการเป็นเน้นการปรับพฤติกรรมเป็นหลักว่าจะทำให้เด็กสามารถใช้ชีวิตในโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดีขึ้นจริงหรือไม่
2. ควรศึกษา ผลของการสร้างระบบการส่งต่อข้อมูลระหว่างโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ ว่าปัจจุบันมีรูปแบบในการส่งต่อที่รูปแบบที่ใช้ในประเทศไทย แต่ละศูนย์มีการปรับแผนการส่งต่อให้เหมาะกับบริบทอย่างไรบ้าง
3. ควรศึกษาจำนวนของโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ทำงานร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษในด้านการส่งต่อว่าทางโรงเรียนมีการติดต่อ หรือเตรียมความพร้อมในการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **สร้างด้วยใจเพื่อเด็กแอลดี**. กรุงเทพฯ: ส่วนส่งเสริมการผลิตเพื่อสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **แบบรายงานนโยบายการตรวจราชการและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปกรณกิตต์ ม่วงประสิทธิ์, วิไลพร ปัจฉิมเพ็ชร และณัฐชา บุญมีลาภ. (2561). กระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมสังกัดสำนักบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ โดยใช้โครงสร้างซีท. **วารสารบัณฑิตวิจัย**. 9 (1), 93-113.
- มารีนา ศรีวรรณยศ. (2563). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารรัชต์ภาคย์**. 14 (22), 1-12.
- วัชรพงศ์ ปรากฏ, ทศพล อีชะพร, และสิทธิพร เขาค้อน. (2564). การบริหารระบบการเปลี่ยนผ่านนักเรียนพิการเข้าสู่สถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพร้อมของนักเรียนพิการ ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 4 (3), 215-228.

Reference

- Haciibrahimoğlu, B.Y and Kargin, T. (2017). **Determining the Difficulties Children With Special Needs Experience During The Transition to Primary School**. Educational Sciences: Theory & Practice.
- Koersel, C. V. (2012). **Moving On-Transition to Adult Living for Young Adults With Special Needs (2)**. Sacramento: CVS Caremark.
- Meara, A.O. (2010). **Transitioning from Preschool to Primary Information and Advice for Parents of Children with Down Syndrome**. Down Syndrome Ireland.
- Polat, F., Kalambouka, A., Boyle, W. F., and Nelson, N. (2001). **Post-16 Transitions of Pupils with Special Educational Needs**. Norwich: Queen's Printer.
- Sanford, C., Newman, L., Wagner, M., Cameto, R., Knokey, A. M., and Shaver, D. (2011). **The Post-High School Outcomes of Young Adults with Disabilities up to 6 Years After High School: Key Findings from the National Longitudinal Transition Study-2 (NLTS2)**. NCSE 2011-3004. Menlo Park: CA: SRI International.
- Scotia, N. (2005). **Transition Planning for Students with Special Needs**. Canada: Department of Education.
- Worthington, J. (2016). **Parental Rights in Special Education**. New Jersey: New Jersey Department of Education.

คณะผู้เขียน

นาย ศิรธันย์ ชัยธรรณาววัฒน์

ภาควิชาสังคมเมือง วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
198 ซอยสามเสน13 ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ
e-mail: sirathan.c@nmu.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกพร วิบูลพัฒนาวงศ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110
e-mail: kanokpornv@g.swu.ac.th

ดร. ประพิมไพ เปี่ยมคุ้ม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110
e-mail: prapimjai@nmu.ac.th